

Designing and validating the model of attracting foreign students in the 7th five-year development plan with the aim of strengthening curriculum exchange

Leila. Salimi¹, Mostafa. Ghaderi^{1*}, Masoomeh Sadaat. Abtahi³, Alireza. Sadeghi²

³ PhD Student in Curriculum Planning, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

⁴ Associate Professor, Department of Curriculum Studies, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Allameh Tabatabaee University, Tehran, Iran

⁵ Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Islamic Education, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

* Corresponding author email address: m.ghadri@atu.ac.ir

Article Info

Article type:

Original Research

How to cite this article:

Salimi, L., Ghaderi, M., Abtahi, M. S., & Sadeghi, A. (2025). Designing and validating the model of attracting foreign students in the 7th five-year development plan with the aim of strengthening curriculum exchange. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 31(4), 81-100.

© 2025 the authors. Published by Institute for Research and Planning in Higher Education (IRPHE), Tehran, Iran. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) License.

ABSTRACT

The purpose of the present study was to design and validate a model for attracting foreign students in the Seventh Five-Year Development Plan of the Islamic Republic of Iran with the aim of strengthening the exchangeability of university curricula. The research method was a mixed exploratory(qualitative-quantitative)method. Participants in the qualitative section were selected using purposive sampling,12 scientific experts including managers and deans of the faculties of the International Branch, and data collection continued until theoretical saturation was reached. The statistical population in the quantitative section included all faculty members and foreign students of Razi University, International Branch, Kermanshah. The sampling method was based on the Morgan table, using simple random sampling method, and 427 people were selected as a sample, proportional to the size of the population. The research measurement tool in the quantitative section was a researcher-made questionnaire with18 variables and 60 items. Data analysis in the qualitative section was performed using the Grand Theory method using SPSS software, and in the quantitative section, confirmatory factor analysis was performed using SmartPLS software. The findings in the qualitative section confirmed the six dimensions of the basic theory. The categories that shape the attraction of foreign students included causal factors, strategies, contextual factors, intervening factors, and consequences. In the quantitative section, using confirmatory factor analysis, the correlations between the data were appropriately evaluated and had the necessary and sufficient coherence to explain the components and indicators of attraction. Overall, the examination of the fit indices showed that the empirical model has an almost appropriate and approved fit, and the data and information obtained confirmed the suitability of the model. The findings of this study can help planners and policymakers to identify changes, developments, and challenges affecting the attraction of foreign students and use them to improve and promote the attraction of foreign students and increase and benefit from the exchange of curricula between domestic and foreign universities.

Keywords: Curriculum, Seventh Development Program, Interchangeability, Foreign Student

تاریخچه مقاله

دریافت شده در تاریخ ۲۰ آذر ۱۴۰۳

پذیرفته شده در تاریخ ۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۴

منتشر شده در تاریخ ۱ دی ۱۴۰۴

فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی

دوره ۳۱، شماره ۴، صفحه ۸۱-۱۰۰

شاپای الکترونیکی: ۲۲۰۱-۲۷۱۷

طراحی و اعتباریابی الگوی جذب دانشجوی خارجی در برنامه پنج‌ساله هفتم
پیشرفت با هدف تقویت تبادل برنامه درسیلیلا سلیمی^۱، مصطفی قادری^۲، معصومه سادات ابطحی^۱، علیرضا صادقی^۲

۱. دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲. دانشیار گروه مطالعات برنامه درسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

۳. استادیار گروه علوم تربیتی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

* ایمیل نویسنده مسئول: m.ghadri@atu.ac.ir

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله

پژوهشی اصیل

نحوه استناد به این مقاله:

سلیمی، لیلا، قادری، مصطفی، ابطحی، معصومه سادات، و صادقی، علیرضا. (۱۴۰۴). طراحی و اعتباریابی الگوی جذب دانشجوی خارجی در برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت با هدف تقویت تبادل برنامه درسی. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، ۳۱(۴)، ۸۱-۱۰۰.

© ۱۴۰۴ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY 4.0) صورت گرفته است.

این مطالعه با هدف طراحی و اعتباریابی الگوی جذب دانشجوی خارجی در برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران با هدف تقویت تبادل برنامه درسی دانشگاه‌ها صورت گرفت. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و شیوه گردآوری داده‌ها توصیفی-پیمایشی بود و برای دستیابی به هدف از طرح پژوهش آمیخته اکتشافی استفاده شد. جامعه آماری در بخش کیفی مدیران و رؤسای دانشکده‌های واحد بین‌الملل دانشگاه رازی بودند که ۱۲ نفر با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. جامعه آماری در بخش کمی کلیه استادان هیئت علمی و دانشجویان خارجی واحد بین‌الملل دانشگاه رازی کرمانشاه بودند که ۴۲۷ نفر با روش تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها مصاحبه نیمه ساختاریافته و پرسشنامه محقق‌ساخته بود. برای تحلیل مصاحبه‌های تخصصی از روش گردن‌توری و نرم‌افزار SPSS و در بخش کمی از روش تحلیل عاملی تأییدی و نرم‌افزار SmartPls استفاده شد. یافته‌ها در بخش کیفی مؤید ابعاد شش‌گانه نظریه مبنایی بود. مقوله‌های شکل‌دهنده جذب دانشجوی خارجی شامل موجبات علی، راهبردها، عوامل زمینه‌ای، عوامل مداخله‌گر و پیامدها بود. در بخش کمی با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی، همبستگی موجود میان داده‌ها مناسب بود و انسجام لازم و کافی را برای تبیین مؤلفه‌ها و شاخص‌های جذب داشت. بررسی شاخص‌های برازش نشان داد که مدل تجربی تقریباً از برازش مناسب و مورد تأیید برخوردار است. بنابراین، داده‌ها و اطلاعات به دست آمده با مدل مفهومی مطابقت دارند و برازندگی مدل را تأیید می‌کنند. یافته‌های پژوهش می‌تواند به برنامه‌ریزان و سیاستگذاران کمک کند تا تغییرات، تحولات و چالش‌های اثرگذار بر جذب دانشجوی خارجی را شناسایی و از آن برای بهبود ارتقای جذب دانشجوی خارجی استفاده کنند و تبادل برنامه درسی دانشگاه‌های داخل با دانشگاه‌های خارج را افزایش دهند.

کلیدواژگان: برنامه درسی، برنامه هفتم پیشرفت، تبادل برنامه درسی، دانشجوی خارجی.

مقدمه

تحولات شگرف انتهای قرن بیستم و پیش‌بینی انقلاب‌های علمی، اطلاعاتی و مدیریتی در قرن بیست‌ویکم، مبین ابهام اساسی فرا روی بشر در مواجهه با آینده است. عصر حاضر، عصر جهانی شدن فرهنگ، اجتماع، اقتصاد، آموزش، سیاست و غیره به‌شمار می‌رود و جهان قرن بیست‌ویکم نظاره‌گر تازه‌ترین و گسترده‌ترین تحولات متأثر از این پدیده است. اما تأثیر جهانی شدن بر نظام‌های آموزشی تأثیری حساس‌تر و سرنوشت‌سازتر برای افراد جامعه است (Carnoy, 1999). زیرا یکی از راه‌های مناسب برای مواجهه با اثرهای ناخواسته پدیده جهانی شدن، بین‌المللی‌سازی دانشگاه‌هاست، چرا که بین‌المللی شدن با توجه و احترام به مرزها، فرهنگ‌ها و نفع مشترک عمل می‌کند. همین امر سبب شده است که امروزه، جغرافیای تحرک بین‌المللی دانشجویان در حال تغییر باشد، زیرا تعداد فزاینده‌ای از کشورها در حال حاضر فعالانه درگیر جذب دانشجویان بین‌المللی هستند (Börjesson, 2017). این در حالی است که در چند سال اخیر، برخی از کشورها به مراکز آموزشی منطقه‌ای تبدیل شده‌اند، زیرا توانسته‌اند که دانشجویان مختلفی را از کشورهای مختلف جذب کنند. در این خصوص، کشورهایی که به‌طور سنتی دانشجویان خود را به خارج از کشور می‌فرستادند (مانند چین، مکزیک یا کره جنوبی) با بهبود ارائه آموزش عالی خود، اکنون به کشورهای جذب‌کننده دانشجویان خارجی تبدیل شده‌اند (Becker & Kolte, 2012). پذیرش دانشجویان بین‌المللی یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های بین‌المللی‌سازی آموزش عالی است (Khorasani et al., 2020). تعداد دانشجویان بین‌المللی در سال ۲۰۱۵ حدود پنج میلیون نفر بود و پیش‌بینی می‌شود که این رقم تا سال ۲۰۲۵ به ۸ میلیون نفر برسد که یکی از مهم‌ترین تأثیرات این سیاست تأثیر آن بر اقتصاد ملتهاست. پیامدهای اقتصادی تعداد ۵٫۱ میلیون دانشجوی بین‌المللی در سال ۲۰۱۶ بالغ بر ۳۰۰ میلیارد دلار تخمین زده شده است (Icef, 2019). بنا بر نتایج پژوهشی که در سال ۲۰۰۹ انجام شد، درآمد حاصل از هزینه‌های جانبی دانشجویان بین‌المللی در ایالات متحده آمریکا مانند اجاره محل سکونت، سالیانه حدود ۱۵ میلیون دلار برآورد شده است (Douglas, 2001). پژوهش‌ها نشان می‌دهد که تأثیر دانشجویان بین‌المللی در اقتصاد کشور ترکیه سالیانه حدود یک میلیارد دلار است (Bozbay et al., 2020). در واقع، پدیده تحصیل دانشجویان در سرزمین‌های دیگر از جمله متغیرهای مهم و اثرگذار در نظام آموزش عالی محسوب می‌شود و منشأ آثار متنوع سیاسی، اقتصادی و فرهنگی است و امروزه، به یکی از اولویت‌های اصلی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی تبدیل شده است، به طوری که دانشگاه‌ها برای کسب اعتبار و وجهه ملی، کسب درآمدهای اقتصادی، بالا بردن کیفیت آموزش، درک اجتماعی- فرهنگی، خوشنامی و عوامل دیگر به سمت این سیاست سوق یافته‌اند (Fathi Vajargah et al., 2011). در این میان، یکی از عناصر کلیدی نظام آموزش عالی، برنامه درسی است که آیین تمام‌نمای میزان موفقیت و شکست نظام آموزش عالی و قلب تپنده آموزش عالی محسوب می‌شود. در سال‌های اخیر، تحولات مهم در سطح جهانی موجب شده است تا برنامه‌های درسی در آموزش عالی بیشتر مد نظر سیاستمداران، محققان و برنامه‌ریزان قرار بگیرد (Mehr Mohammadi, 2012). برنامه درسی یک انتخاب نیست، بلکه یک تغییر راهبردی است که مؤسسات آموزش عالی باید برای آماده‌سازی دانشجویان آن را در نظر بگیرند و در آینده استخدام و موفقیت دانش‌آموختگان به توانایی آن‌ها برای تفکر و تأمل در سطح جهانی بستگی دارد (Jonas et al., 2018). بنابراین، برنامه درسی مهم‌ترین مؤلفه نظام آموزش عالی هر کشور به‌شمار می‌آید و جوهره هر نوع آموزشی است که در ترکیب با روش‌های مؤثر تدریس کارآمدی و اثربخشی نظام آموزشی را تضمین می‌کند. از این رو، تعیین ساختار بهینه نظام برنامه‌ریزی درسی و انتخاب و سازماندهی محتوا، از جمله دل‌مشغولی‌های سیاستگذاران نظام آموزشی بوده که ضمن ترسیم چگونگی و حدود و انتقال دانش و مهارت‌ها، با تجربه وسیع علمی برای دانشجویان همراه است (Fathi Vajargah & Momeni Mahmoudi, 2007). متخصصان تأکید دارند که به‌منظور موفقیت بیشتر در فرایند برنامه‌های درسی بین‌المللی در آموزش عالی، لازم است برخی الزامات نیز مراعات شود که عبارت‌اند از: جذب دانشجویان بین‌المللی، استخدام و بهره‌گیری از کارکنان و استادان باتجربه بین‌المللی و استفاده از نمونه‌های

بین‌المللی برنامه درسی و جریان یا اصلاح کلینیکی برای کسانی که از نظر زبان مشکل دارند (Taggart, 2003). از یک سو برنامه درسی عامل مهمی در آموزش عالی است و از سوی دیگر، پرداختن علمی و دقیق به تعیین و کاربرد دیدگاه‌های برنامه درسی که در ادبیات و پیشینه حوزه برنامه درسی با واژگان و عبارات متفاوتی از آن یاد می‌شود، در شفاف‌سازی جهتگیری صحیح برنامه درسی در مراحل مختلف اهمیت شایانی دارد (Ornstein & Hunkins, 2009). دیدگاه و رویکرد فرد به تعلیم و تربیت و به تبع آن برنامه درسی، بازتاب جهان‌بینی اوست. این جهان‌بینی در خصوص برنامه درسی بیانگر موضع‌گیری اساسی انسان درباره فرایند یاددهی-یادگیری، اهداف، نقش یادگیرنده، نقش محیط آموزشی، نقش معلم و غیره است. تعیین رویکردها و روش‌های یک برنامه درسی از جمله مراحل حساس و ضروری برنامه‌ریزی درسی است که چارچوب نظری و مفهومی برنامه درسی را پی‌ریزی می‌کند و روشن شدن دیدگاه و رویکرد سبب انتظام در مؤلفه‌های برنامه درسی و جهتگیری مشخص در مراحل برنامه‌ریزی درسی می‌شود (Douglas, 2001). در نظام آموزش عالی ایران نیز در سال‌های اخیر توجه به جذب دانشجویان خارجی به‌عنوان یک راهبرد بیان شده است و این هدفگذاری باید بر اساس قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۳-۱۴۰۷) فصل ۲۰ ارتقای نظام علمی، فناوری و پژوهشی ماده ۹۲- در اجرای بند ۳۰ سیاست‌های کلی برنامه پنج‌ساله هفتم و به‌منظور تحقق اهداف کمی زیر مطابق با احکام این فصل با رعایت موازین شرعی و مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی اجرا شود.

جدول ۱

اهداف کمی سنج‌های عملکردی ارتقای نظام علمی، فناوری و پژوهشی

هدف کمی در پایان برنامه	واحد متعارف	سنج‌های عملکردی
۳۲۰۰۰۰	نفر	شمار دانشجویان خارجی (حضور و الکترونیکی)
۴۰	درصد	سهم آموزش‌های مهارتی و حرفه‌ای در کلیه زیرنظام‌های آموزش عالی و کلیه مقاطع بر اساس نیازهای جامعه و اصلاح برنامه‌های درسی با رویکرد افزایش مهارت‌های حرفه‌ای

ماده ۹۸- به‌منظور فعال کردن قابلیت‌های سرزمینی و موقعیت راهبردی جمهوری اسلامی ایران و تعامل مؤثر با محیط بین‌المللی و منطقه‌ای اقدامات زیر انجام می‌گیرد: بند ب) وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف‌اند با همکاری وزارت امور خارجه، دانشجویان خارجی را در سقف ظرفیت دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی و دانشگاه آزاد اسلامی با توسعه برنامه‌های تبادل دانشجو و تسهیل شرایط لازم برای پذیرش، رقابتی کردن قیمت‌گذاری شهریه، تقویت تبادل‌پذیری برنامه‌های درسی دانشگاه‌های کشور با دانشگاه‌های خارجی هدف و تسهیل حضور در دوران تحصیل به‌ویژه اعطای حق اقامت به مدت تحصیل، ورود و خروج مکرر، کار پاره‌وقت، بیمه درمانی و خدمات بانکی به دانشجویان خارجی پذیرش نمایند. بند پ) معاونت علمی، فناوری و اقتصادی دانش‌بنیان ریاست جمهوری با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلف است ظرف یک سال از لازم‌الاجرا شدن این قانون، امکان اشتغال، اقامت و دریافت تسهیلات کنسولی دانش‌آموختگان بین‌المللی نخبه‌ای که تقاضای لازم برای کار آن‌ها در کشور وجود دارد را فراهم نماید. آیین‌نامه اجرایی این بند توسط معاونت مذکور با همکاری وزارتخانه‌های امور خارجه، کشور، اطلاعات، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. بنابراین، ایران با توجه به قرارگرفتن در یک منطقه مستعد و قابل پیشرفت در زمینه جذب دانشجویان کشورهای منطقه می‌تواند در علوم مختلف به تربیت دانشجویان بین‌المللی بپردازد. پس ضرورت دارد برای گسترش روابط علمی بین‌المللی و عقب‌نماندن از کشورهای منطقه به سوی سیاست بین‌المللی‌سازی آموزش عالی به‌ویژه جذب و پذیرش دانشجویان بین‌المللی حرکت نماید تا بتواند دانشجویانی تربیت نماید که دارای صلاحیت‌های لازم در سطح جهانی باشند.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

یکی از اساسی‌ترین ارکان رقابت بین مؤسسات آموزش عالی سراسر دنیا در حوزه بین‌المللی‌سازی، جذب بیشتر دانشجوی خارجی است. در این بازار رقابتی دانشگاه‌های کشورهای مختلف متوجه شده‌اند که بازاریابی نوآورانه و هنرهای استراتژیک در جذب و حفظ تعداد بیشتری از دانشجویان بین‌المللی اهمیت بسیاری دارد. از طرف دیگر، بیش از هر زمان دیگری، دانشجویان به دنبال یک تجربه آموزشی بین‌المللی با کیفیت بالا هستند تا در نهایت، به فرصتی برای زندگی بهتر، اشتغال یا حتی مهاجرت طولانی‌مدت منجر شود (Nakhoda et al., 2019). بین‌المللی شدن نشانه جهانی شدن نیست، بلکه هم یک محصول و هم یک عامل در جهانی شدن است. نایت (Knight, 2006) بین‌المللی شدن را فرایند (ادغام) تلفیق یک بعد بین‌المللی، بین فرهنگی یا جهانی در فرایند، کارکرد یا تحویل آموزش عالی در سطوح مؤسساتی و ملی معرفی می‌کند (Hakimzadeh, 2009). در این خصوص، اولین چیزی که با شنیدن دانشگاه بین‌المللی یا آموزش عالی بین‌المللی به ذهن متبادر می‌شود، تبادل دانشجویست، چرا که کلاسیک‌ترین، معمول‌ترین و پربسامدترین شکل بین‌المللی‌سازی آموزش عالی همین تبادل دانشجویی یا جذب دانشجو از سایر کشورهاست (Akbar Pouran, 2021). جهانی شدن بر تمام ابعاد زندگی آدمی، به‌ویژه آموزش و پرورش در کلیه سطوح از ابتدایی تا آموزش عالی تأثیر شگرفی داشته است، به نحوی که چهره نظام‌های آموزشی در سراسر جهان تغییر کرده و اندیشه‌های سنتی و رایج درباره تعلیم و تربیت و ابزارها و رسانه‌های آموزشی رنگ باخته و جای خود را به اندیشه‌ها و روش‌های نوین داده است. بنابراین، توجه به توسعه دانش، مهارت و ارزش‌های بین‌المللی در برنامه درسی آموزش عالی به‌منظور افزایش سواد بین‌المللی دانشجویان ضروری است و اشاعه برنامه درسی دانشگاهی به فراتر از مرزهای جغرافیایی و تجاری‌سازی برنامه درسی و محصولات آن لازم به نظر می‌رسد (Abbasi, 2019).

پیلوار و همکاران (Pilvar et al., 2019) پژوهشی با عنوان "الگوی سیاست‌گذاری جذب دانشجویان بین‌المللی در ایران" انجام دادند. یافته‌ها نشان داد که اثر ساختار حکومتی و برند ملی همراه با توانمندی دانشگاه‌ها در قابلیت جذب دانشجوی خارجی تأیید می‌شود. حلاج دهقانی و همکاران (Hallaj Dehghani et al., 2019) پژوهشی با عنوان "ارائه الگوی جذب دانشجویان خارجی در دانشگاه آزاد اسلامی" انجام دادند. یافته‌ها نشان داد که در تبیین عوامل مؤثر بر جذب دانشجویان خارجی ساختارها، نیروی انسانی، اهداف، برنامه‌ها و سیاست‌ها، فناوری، موقعیت دیپلماتیک و بازاریابی آموزشی مؤثر بوده‌اند. نگوین (Nguyen, 2021) پژوهشی با عنوان "الگوی فرایند تصمیم‌گیری دانشجویان بین‌المللی" انجام داد. یافته‌ها نشان داد که برنامه‌ریزی شغلی و انگیزه دانشجویان برای تحصیل در خارج از کشور به‌شدت بر فرایند تصمیم‌گیری اثرگذار است. انگیزه تحصیل در خارج از کشور تا حدی بر دانشجویان برای تصمیم‌گیری درباره انتخاب دانشگاه تأثیر می‌گذارد و به‌طور غیرمستقیم دانشجویان را در انتخاب دانشگاه راهنمایی می‌کند. یافته‌های پژوهش آنوک و همکاران (Anouk & Ngoako, 2021) نشان داد که مدل مفهومی تصمیم‌گیری درباره تحرک بین‌المللی دانشجویان بین‌المللی بدون مرز می‌تواند انتقال مهارت‌های بین‌المللی را تسهیل کند تا دانش‌آموختگان در سطح جهانی رقابت کنند. نتایج پژوهش پروین و همکاران (Parvin et al., 2021) نشان داد که مهم‌ترین چالش‌های پذیرش دانشجویان بین‌المللی شامل زیرساخت‌های نامناسب فرهنگی، مسائل سیاسی، امنیتی و اطلاعاتی، اعتبار نداشتن مدارک تحصیلی دانشگاهی، مناسب نبودن محتوای آموزشی برای دانشجویان بین‌المللی، ضعف مدیریتی و ساختاری و مسائل و مشکلات اداری دانشگاه‌هاست. نتایج پژوهش اصغری (Asghari, 2020) نشان داد که چالش آکادمیک، سازگاری فرهنگی، موانع زبانی و چالش امنیت شغلی به‌عنوان تم‌های اصلی و اثرگذار در تحقق اهداف برنامه تحرک بین‌المللی دانشجویان به داخل نیازمند توجه بیشتر برنامه‌ریزان و مدیران دانشگاهی به‌منظور اصلاح و بهبود است. نتایج پژوهش جلیوند و همکاران (Jalilvand et al., 2019) نشان داد که معیارهای حداقلی جذب دانشجوی خارجی شامل حیطه‌های علمی، آموزشی و عمومی است. تمام استادان به مشارکت در جذب دانشجوی بین‌المللی و بهره‌مندی از حضور آن‌ها در سطح دانشگاه تمایل داشتند

و ۸۰ نفر از آنان معتقد بودند که دانشجویان بین‌المللی به کلاس آشنایی با مذهب و فرهنگ ایران نیاز دارند. یافته‌های پژوهش فضلی یزد و همکاران (Fazli Yazd et al., 2018) نشان داد که چالش‌های عمده جذب دانشجویان بین‌المللی از دیدگاه اعضای هیئت علمی در پنج بعد موانع آموزشی، موانع فرهنگی و اجتماعی، موانع اقتصادی، موانع سیاسی و موانع ساختاری/مدیریتی قابل دست‌بندی است. یافته‌های پژوهش امینی مشهدی و محمدزاده (Amini Mashhadi & Mohammadzadeh, 2014) نشان داد که ارائه بورسیه‌های تحصیلی از سوی نهادهای دولتی و دانشگاه‌ها مانند ارائه بورسیه‌های تحصیلی، اجازه کار به دانشجویان خارجی در پردیس دانشگاه در ذیل عناوینی مانند کمک‌یار آموزشی استاد، همکار بخش‌های پژوهشی و اجازه کار به دانشجویان خارجی به صورت نیمه‌وقت در خارج از دانشگاه‌ها مفید است. در پژوهش منصوری و همکاران (Mansouri Gorgor et al., 2015) مهم‌ترین یافته‌ها نشان داد که باید میان جهانی‌شدن و بین‌المللی کردن برنامه‌های درسی تمایز قابل شد و اثرهای واقعی تحولات ناشی از جهانی‌شدن و بین‌المللی کردن برنامه درسی باید مد نظر متخصصان و البته، برنامه‌ریزان درسی قرار گیرد و عناصر برنامه درسی اهداف، محتوا، روش و ارزشیابی در این عصر تحت تأثیر تحولات یادشده از ویژگی‌هایی برخوردار می‌شود که آن را از سایر برنامه‌های پیشین متمایز می‌سازد. همچنین لازم است بر اساس فرهنگ، زمینه و متن هر جامعه به رویکردها و برنامه‌های خاص توجه شود. یافته‌های پژوهش مهram (Mahram, 2008) نشان داد که برنامه درسی دارای رویکردهایی است که میل آن‌ها را در پیوستاری از رویکردهای رفتاری تا ماورای فردی قرار داده است. اگرچه در قالب رویکردهایی همانند رفتاری یا دیسپلینی-موضوعی، تمرکز اصلی برنامه بر موضوعاتی برای توسعه شناخت یا کسب مهارت استوار است، در رویکردهای انسان‌گرایانه و ماورای فردی بر خودشکوفایی، استعلا و معنویت تأکید می‌شود. بر این اساس، جایگاه استفاده از فناوری نوین و آموزش به شیوه الکترونیکی در رویکردهای مختلف متفاوت است، در حالی که برخی از متخصصان تربیتی بر توسعه این نوع آموزش تأکید و برخی دیگر بر ارتباطات چهره به چهره معلم و یادگیرنده و فعالیت‌های یاددهی-یادگیری مستقیم اصرار می‌ورزند. نتایج پژوهش لائورتی و همکاران (Laureti et al., 2022) نشان داد که سیاست‌های مهاجرتی دولت و برنامه‌ریزی آموزشی با کیفیت و همچنین جذب استعدادها خارجی و غیربومی از عوامل اصلی جذب دانشجوی دکتری خارجی در اروپاست. یافته‌های پژوهش سینگ و کاتور (Singh & Kaur, 2021) نشان داد که دانشجویان بین‌المللی استراتژی‌های تاب‌آوری را از طریق تکالیف گروهی، در کلاس درس و از طریق جست‌وجوی دانشگاه و خدمات پشتیبانی حضوری اتخاذ می‌کنند. استراتژی‌های تاب‌آوری در دانشجویان بین‌المللی تأثیر می‌گذارد و به آن‌ها کمک می‌کند تا با ناملایمات و مشکلات تحصیلی مقابله کنند. نتایج پژوهش مارینکو (Marineko, 2021) نشان داد که دانشجویان بین‌المللی در خواندن، نوشتن، گوش دادن و صحبت کردن در زمینه‌های دانشگاهی به زبان انگلیسی مشکل دارند و این می‌تواند منبع سردرگمی و اضطراب باشد. علاوه بر این، نتایج نشان می‌دهد که مشکلات زبانی و فرهنگی ممکن است در کل دوره تحصیل ادامه داشته باشد. یافته‌های پژوهش اکوچارد و فوتترینگهام (Ecochard & Fotheringham, 2017) حاکی از آن بود که چالش‌های دانشجویان خارجی شامل تطابق فرهنگ چندگانه اضافی، فرهنگ ملی میزبان، فرهنگ دانشجوی بین‌المللی و فرهنگ رشته‌ای است. دانشجویان بین‌المللی مشکلات سازگاری تحصیلی و اجتماعی و فرهنگی (استرس فرهنگی و شوک فرهنگی) دارند. نتایج پژوهش رامیرو و کلودیا (Ramiro & Claudia, 2022) نشان داد که راهبردهای آموزشی، ویژگی‌های یادگیرندگان، استانداردهای متون برنامه درسی، ابزار و وسایل انتقال آموزش، ارزیابی‌های آموزشی، درسی و نقش برنامه درسی و همچنین رشد تعاملات بین افراد از سطح ابتدایی تا سطح حرفه‌ای کلاس را توصیف کرده است. داده‌ها در زمینه مسئولیت‌پذیری نشان می‌دهد که کارآمدی و فعالیت‌های فکری و برنامه درسی در نظم و انضباط و ارزشیابی برنامه درسی دخیل هستند. یافته‌های پژوهش جیمز و همکاران (Jimes et al., 2013) نشان داد که اهمیت محتوا می‌تواند برای مواجهه با نیازهای کلاس درس اصلاح و تفسیر شود و به همان اندازه ریشه در زمینه‌های فرهنگی، جغرافیایی و اجتماعی-اقتصادی داشته باشد که معلمان تدریس می‌کنند. همچنین

تألیف مشترک کتاب‌های درسی و امکانات برای اصلاحات کاربران، راه‌هایی را برای تجدید نظر در جهت بهبود کیفیت کتاب‌های درسی باز می‌کند. بنابراین، با توجه به اهداف و مطالب بیان شده، این پژوهش به دنبال پاسخگویی به این سؤال‌های زیر بود:

۱- الگوی جذب دانشجوی خارجی در برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت با هدف تقویت تبادل برنامه درسی چگونه است؟

۲- آیا الگوی جذب دانشجوی خارجی در برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت با هدف تقویت تبادل برنامه درسی از اعتبار کافی برخوردار است؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر گردآوری داده‌ها آمیخته، اکتشافی (کیفی-کمی) بود. بنابراین، روش‌شناسی این تحقیق در دو بخش کیفی و کمی تنظیم شده است.

بخش کیفی: مشارکت‌کنندگان در بخش کیفی شامل خبرگان جامعه علمی و متخصصان دانشگاهی بودند که سوابق اجرایی در سطوح تصمیم‌گیری داشتند و به اصطلاح خبرگان آگاه نام دارند که شامل مدیران و رؤسای دانشکده‌های بین‌المللی در دانشگاه رازی کرمانشاه بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و معیار اشباع نظری، تعداد ۱۲ نفر از استادان و متخصصان انتخاب شدند.

جدول ۲

اطلاعات جمعیت-شناختی مصاحبه‌شوندگان

ردیف	جنسیت	میزان تحصیلات	مرتبۀ علمی	سابقه کار	پست اجرایی	زمان مصاحبه
۱	مرد	دکتر	دانشیار	۲۳	هیئت علمی	۶۵
۲	مرد	دکتر	دانشیار	۳۲	هیئت علمی	۶۰
۳	زن	دکتر	استادیار	۲۰	هیئت علمی	۷۰
۴	مرد	دکتر	دانشیار	۲۲	هیئت علمی	۷۵
۵	زن	ارشد	-	۱۳	کارشناس	۶۰
۶	زن	ارشد	-	۱۵	کارشناس	۶۰
۷	زن	ارشد	-	۱۲	کارشناس	۵۵
۸	مرد	دکتر	استادیار	۲۴	هیئت علمی	۶۵
۹	مرد	دکتر	استادیار	۲۶	هیئت علمی	۷۰
۱۰	زن	دکتر	استادیار	۲۰	هیئت علمی	۵۵
۱۱	مرد	دکتر	دانشیار	۳۰	هیئت علمی	۷۰
۱۲	مرد	دکتر	استادیار	۲۷	هیئت علمی	۶۵

ترکیب مصاحبه‌شوندگان از نظر سن ۱۶ درصد بین ۲۵ تا ۳۵ سال، ۵۰ درصد بین ۳۶ تا ۴۵ سال، ۱۷ درصد بین ۴۶ تا ۵۵ سال و ۱۷ درصد ۵۶ سال به بالا بود. از نظر سابقه کار ۲۵ درصد آن‌ها دارای سابقه کار ۱۰ تا ۱۵ سال، ۴۲ درصد از آن‌ها سابقه کار ۱۶ تا ۲۵ سال و ۳۳ درصد از آن‌ها سابقه کار ۲۶ سال به بالا داشتند. از نظر میزان تحصیلات ۶۷ درصد مدرک دکتری و ۳۳ درصد مدرک کارشناسی ارشد داشتند. از نظر جنسیت ۵۸ درصد مرد و ۴۲ درصد زن بودند. ابزار گردآوری داده‌ها در بخش کیفی مصاحبه نیمه ساختاریافته بود. مصاحبه و کدگذاری اولیه تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت، به طوری که بعد از مصاحبه با شرکت‌کننده شماره ۱۲ اطلاعات جدیدی نسبت به داده‌های مصاحبه‌های قبلی به دست نیامد و پژوهشگر به این نتیجه رسید که آن‌ها در مصاحبه‌های قبلی تکرار شده و به اشباع رسیده است. مدت زمان مصاحبه‌ها ۴۵ تا ۷۵ دقیقه بود. برای اطمینان از روایی پژوهش از بررسی توسط اعضا (مصاحبه‌شوندگان) در انتهای هر مصاحبه، تفسیر و

نتایجی که توسط پژوهشگر کسب شده بود، به مشارکت‌کننده بازخورد داده می‌شد و موارد بدرک شده، اصلاح می‌شدند. برای محاسبه پایایی کدگذاری‌های انجام شده از روش پایایی بازآزمون و روش توافق درون موضوعی بین دو کدگذار استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کیفی با ترکیب اطلاعات حاصل از منابع مختلف به سوی مشخص ساختن ابعاد، مؤلفه و شاخص‌ها و ترسیم دقیق الگوی جذب دانشجویان با تبادل برنامه درسی منتهی شد. برای تحلیل داده‌های کیفی پژوهش از روش گرند تئوری استفاده شد. تحلیل داده‌های کیفی در سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی صورت گرفت. در مرحله اول ابعاد اصلی و مؤلفه‌ها بر اساس فرایند کدگذاری باز و محوری داده‌های حاصل از مصاحبه‌های عمیق و اکتشافی انجام و پس از پالایش، کدهای مفهومی ارائه شد.

بخش کمی: جامعه آماری در بخش کمی شامل کلیه اعضای هیئت علمی و دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه رازی کرمانشاه و تعداد آن‌ها ۹۶۰ نفر بود. با توجه به جامعه آماری حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان تعداد ۴۲۷ نفر تعیین شد.

جدول ۳

ویژگی‌های جمعیت-شناختی استادان

ردیف	ویژگی	طبقه	تعداد	درصد
۱	جنسیت	مرد	۱۷۱	۸۱/۴
		زن	۳۹	۱۸/۶
۲	تأهل	متأهل	۲۰۰	۹۵/۲
		مجرد	۱۰	۴/۷
۳	سن	۳۵ تا ۴۵ سال	۲۷	۱۲/۹
		۴۶ تا ۵۵ سال	۱۳۸	۶۵/۷
		۵۶ تا ۶۵ سال	۴۵	۲۱/۴
۴	مقطع تحصیلی	کارشناسی ارشد	۱۰	۴/۸
		دکتری	۲۰۰	۹۵/۲
۵	رتبه علمی	کارشناس بین‌الملل	۱۰	۴/۸
		استادیار	۱۵۱	۷۱/۹
		دانشیار	۴۵	۲۱/۴
		استاد	۴	۱/۹
۶	پست اجرایی	هیئت علمی	۲۰۷	۹۸/۶
		کارشناس	۳	۱/۴

نتایج جدول ۳ نشان داد که از نظر جنسیت بیشتر پاسخگویان با ۸۱/۴ درصد مرد و ۱۸/۶ درصد زن بودند. از نظر تأهل بیشتر پاسخگویان با ۹۵/۲ درصد متأهل بودند. از نظر سنی بیشتر پاسخگویان در دامنه سنی ۴۶ تا ۵۵ سال (۶۵/۷ درصد) و بعد از آن ۵۶ تا ۶۵ سال (۲۱/۴ درصد) قرار داشتند. سطح تحصیلات بیشتر پاسخگویان مقطع دکتری (۹۵/۲ درصد) بود و ۴/۸ درصد نیز تحصیلات کارشناسی ارشد داشتند. از نظر رتبه علمی بیشتر پاسخگویان در رتبه استادیار با ۷۱/۹ درصد و بعد از آن در رتبه دانشیار با ۲۱/۴ درصد قرار داشتند. پست اجرایی بیشتر پاسخگویان (۹۸/۶ درصد) پست هیئت علمی بود.

جدول ۴

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی دانشجویان خارجی

ردیف	ویژگی	طبقه	تعداد	درصد
۱	جنسیت	مرد	۱۷۰	۷۸/۳
		زن	۴۷	۲۱/۷
۲	تأهل	مجرد	۱۶۶	۷۶/۵
		متأهل	۵۱	۲۳/۵
۳	سن	۲۰ تا ۲۱ سال	۴	۱/۸
		۲۱ تا ۲۵ سال	۱۲۹	۵۹/۴
		۲۶ تا ۳۵ سال	۶۹	۳۱/۸
		۳۶ تا ۴۵ سال	۱۵	۶/۹
۴	مقطع تحصیلی	کارشناسی	۱۱۹	۵۴/۸
		کارشناسی ارشد	۸۳	۳۸/۲
		دکتری	۱۵	۶/۹

نتایج جدول ۴ نشان داد که از نظر جنسیت بیشتر پاسخگویان با ۷۸/۳ درصد مرد و ۲۱/۷ درصد زن بودند. از نظر تأهل بیشتر پاسخگویان با ۷۶/۵ درصد مجرد بودند. از نظر سنی بیشتر پاسخگویان در دامنه سنی ۲۱ تا ۲۵ سال (۵۹/۴ درصد) و بعد از آن ۲۶ تا ۳۵ سال (۳۱/۸ درصد) قرار داشتند. سطح تحصیلات بیشتر پاسخگویان مقطع کارشناسی (۵۴/۸ درصد) بود و ۳۸/۲ درصد تحصیلات کارشناسی ارشد و ۶/۹ درصد نیز تحصیلات دکتری داشتند.

اِزارگردآوری داده‌ها در بخش کمی پرسشنامه محقق ساخته بود که از دو بخش اطلاعات جمعیت‌شناختی و پرسشنامه محقق ساخته جذب دانشجوی خارجی با هدف تقویت تبادُل برنامه درسی تشکیل شده بود. برای بررسی روایی محتوایی به شکل کمی، از دو ضریب نسبی روایی محتوا (CVR) و شاخص روایی محتوا (CVI) استفاده شد. بر اساس یافته‌ها برای تک‌تک متغیرها، مقدار شاخص CVR بالای ۰,۶۲ و برای شاخص CVI بالای ۰,۷۹ محاسبه شد. در نتیجه، می‌توان ادعا کرد که سؤالات تک‌تک متغیرها از دیدگاه ۱۰ نفر مصاحبه‌شونده از روایی و پایایی محتوایی بالایی برخوردار است. پایایی از طریق ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد. مقادیر این ضریب برای همه سازه‌های پژوهش بالای ۸۰٪ به دست آمد که نشان‌دهنده پایا بودن اِزار اندازه‌گیری بود.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کمی با توجه به سؤال‌های پژوهش از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. آمار توصیفی برای توصیف ویژگی‌های جمعیت‌شناختی است که داده‌های آن از پرسشنامه به دست آمد و از درصد، فراوانی، جدول، اشکال و نمودار استفاده شد. عملیات مربوط به آمار توصیفی با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام شد. در بخش آمار استنباطی برای پاسخ به سؤال‌های پژوهش از معادلات ساختاری و از نرم‌افزار Smart PLS بهره گرفته شد.

یافته‌ها

سؤال ۱. الگوی جذب دانشجوی خارجی در برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت با هدف تقویت تبادُل برنامه درسی دانشگاه‌های کشور چگونه است؟ در پژوهش حاضر ابتدا با استفاده از پژوهش کیفی، مؤلفه‌ها و شاخص‌های جذب دانشجو از طریق مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با خبرگان شناسایی و سپس با استفاده از پژوهش کمی اعتباریابی و تعمیم‌پذیری آن انجام شد. با استفاده از روش ترکیبی به منظور شناسایی مؤلفه‌ها و

ارائه الگوی جذب دانشجوی ابتدا پیشینه پژوهش بررسی و تحلیل شد که هدف شناسایی دانش موجود در زمینه جذب دانشجو و تبادل برنامه درسی بود و اینکه سایرین چه پژوهشی در این زمینه انجام داده‌اند. پس از مطالعه و مقایسه پژوهش‌های انجام شده به منظور شناسایی اجزا و عناصر مؤلفه‌ها که نشان‌دهنده جذب دانشجوی خارجی است، مطالعه کیفی با استفاده از نظر خبرگانی که در این حوزه کار کرده‌اند، صورت گرفت. با مراجعه حضوری به صاحب‌نظران در قالب مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته، مؤلفه‌های اصلی و زیرمؤلفه‌های جذب دانشجو شناسایی شد. در این مرحله با ۱۲ نفر از صاحب‌نظران مصاحبه انفرادی به صورت نیمه ساختاریافته انجام شد. پس از تحلیل‌های کیفی (کدگذاری باز، محوری و گزینشی) فرم مقدماتی مؤلفه‌های جذب دانشجویان بین‌المللی شناسایی شد که عبارت بودند از: موجبات علمی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدهای جذب دانشجوی خارجی در برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران با هدف تقویت تبادل برنامه درسی با دانشگاه‌ها. پس از تحلیل و جمع‌بندی نتایج، الگوی مفهومی نهایی در قالب ۶ بعد اصلی و ۱۸ متغیر اندازه‌پذیر و ۶۰ شاخص ارائه شد که عبارت‌اند از: موجبات علمی (۳ مؤلفه و ۱۱ شاخص)، راهبردها (۴ مؤلفه و ۱۵ شاخص)، عوامل زمینه‌ای (۴ مؤلفه و ۱۱ شاخص)، عوامل مداخله‌گر (۳ مؤلفه و ۸ شاخص) و پیامدها (۴ مؤلفه و ۱۵ شاخص). در این پژوهش سعی شد که در نامگذاری مؤلفه‌ها و متغیرهای شناسایی شده و نیز در طراحی الگو از پژوهش‌های پیشین استفاده شود. لذا، الگوی نهایی پژوهش چند مرتبه به طور جدی بررسی و اصلاح شد، به گونه‌ای که می‌توان آن را به عنوان یک الگوی قابل اعتماد ارائه کرد. در **جدول ۵** ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های جذب دانشجویان خارجی در برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت با هدف تبادل برنامه درسی در این پژوهش نشان داده شده است.

جدول ۵

ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های جذب دانشجوی خارجی

ابعاد	مؤلفه‌ها	شاخص‌ها
عوامل علمی	جایگاه علمی دانشگاه	همکاری‌های علمی پژوهشی
		استفاده از دانش روز دنیا
		ارائه نظریه‌های علمی
		دعوت از متخصصان بین‌المللی
		برقراری ارتباطات جهانی
ارتباطات آکادمیک	اشتراک‌گذاری دانش	رقابت دانشگاه با دانشگاه‌های برتر دنیا
		گردش نخبگان و مغزها
		اجرای پژوهش با استادان در دانشگاه‌های مطرح دنیا
		تحقیقات مشترک با دانشگاه‌های برتر دنیا
		مأموریت‌های پژوهشی
پدیده محوری	جذب دانشجوی خارجی	اشتراک‌گذاری دانش خود با جهان
		تبادل دانشجو از ملیت‌های مختلف
		حضور در نمایشگاه‌های علمی بین‌المللی و منطقه‌ای
		نمایش دستاوردهای مهم دانشگاه از طریق سایت دانشگاه
		برگزاری همایش در کشورهای هدف برای جذب دانشجو
شرایط زمینه‌ای	دانش زبان علمی	آموزش زبان فارسی
		توانمندی استادان با زبان‌های عربی و انگلیسی
		آشنایی کارکنان با زبان و برخورد با دانشجویان خارجی
		هویت فرهنگی و اشاعه و انتقال فرهنگ
		اشاعه و انتقال فرهنگ

شکل‌گیری فضای بین فرهنگی		
ارتباط با فرهنگ‌ها و جوامع مختلف		
تبلیغات لازم بر روی سایت اینترنتی دانشگاه	تبلیغات رسانه‌ای	
افتتاح نمایندگی دانشگاه در کشورهای همجوار		
توانمندسازی با فناوری‌های نوین آموزشی		
سرمایه‌گذاری و منابع مالی	اقتصادی و تجاری	عوامل مداخله‌گر
برنامه‌های مالی و حمایتی		
سیاست‌گذاری شفاف	مسائل ساختاری	
برنامه‌ریزی بلندمدت		
موانع ساختاری و رفاهی		
فرایند اداری پیچیده از نظر ویزا گرفتن	قوانین و سیاست‌ها	
وجود قوانین و مقررات		
ارائه بورسیه‌ها		
محوریت برنامه درسی بر مسائل دانش جهانی	گسترش دانش بین‌المللی	عوامل راهبردی
صدور دانش به خارج از مرزها		
روش یاددهی-یادگیری مبتنی بر تحلیل انتقادی		
استفاده از روش‌های سنتی در کنار روش‌های مبتنی بر فناوری	محتوای بین‌المللی	
تطابق نداشتن دروس با استانداردهای بین‌المللی		
روش ارزشیابی بر اساس درک و فرهنگ دانشجوی		
استانداردسازی محتوای برنامه درسی		
منابع آموزشی به‌روز	هم‌اندیشی منطقه‌ای	
ارتباط فرامرزی با دیگر دانشگاه‌ها		
برقراری ارتباطات جهانی		
دروس و مواد درسی با تمرکز بر مسائل روز دنیا		
آشنایی با روش‌ها و دیدگاه‌های آموزشی دیگر کشورها	برنامه درسی فراملی	
تعادل بین صادرات و واردات دانش		
به‌کارگیری دانش فرا گرفته شده در سایر نقاط دنیا		
دستیابی به تفاهم بین‌المللی	تفاهم و صلح پایدار	پیامدها
ایجاد نگاه‌های گفت‌وگومحور		
بهبود روابط آکادمیک دیپلماسی		
افزایش درآمد دانشگاه‌ها و شهر میزبان	اقتصاد دانشی	
افزایش اعتبار و رتبه دانشگاه		
رشد اقتصادی		
بهبود وضعیت اقتصادی شهر و منطقه		
آموزش شهروند جهانی	تربیت افراد بین‌المللی	
تربیت نیرو برای بازار جهانی		
حضور در عرصه‌های بین‌المللی علمی		
توسعه و تقویت آموزش و پژوهش	توسعه علم و فناوری	
اشتراک‌گذاری دانش و اطلاعات خود با جهان		
دسترسی به جدیدترین ایده‌ها در نقاط مختلف دنیا		
معرفی ایده‌ها و نوآوری‌های جدید در سطح جهان		

نمونه نتایج مصاحبه صورت گرفته در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۶

پاسخ مصاحبه شونده‌گان به سؤالات

سؤالات مصاحبه	کد مصاحبه	پاسخ مصاحبه شونده
مؤلفه‌های دانشجوی خارجی کدامند؟	M1	به نظر من مؤلفه‌های جذب دانشجوی خارجی می‌تواند بر اساس موارد زیر باشد: پیشینه تحصیلی و اخذ مدرک مرتبط در دوره‌های قبل، تجارب آموزشی و دوره‌های مرتبط به‌ویژه برای دوره‌های تکمیلی، مهارت‌های کسب شده و عملی، ویژگی‌های روانشناختی مانند انگیزه، خودکارآمدی، تعهد به هدف. در این راستا می‌توان گفت جذب دانشجو باعث رشد و اعتلای تبادلات علمی و ارتباطات جهانی می‌شود.
	M2	عوامل زیادی می‌تواند باعث جذب دانشجو شود، از جمله همکاری‌های علمی پژوهشی، برنامه درسی بین‌المللی. بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها می‌تواند در جذب دانشجو مؤثر باشد. بنابراین، اگر به مسائل ساده نگاه بین‌المللی نداشته باشیم، عملاً به‌صورت محلی جلو می‌رویم و به‌صورت بسته حرکت می‌کنیم. بنابراین، می‌توان گفت که توسعه فناوری می‌تواند به جذب دانشجو کمک کند. همچنین تقویت زبان انگلیسی برای هم دانشجو و هم استاد و کارکنان از اهمیت زیادی برخوردار است.
	M3	دانشگاه‌ها باید خدمات و پشتیبانی مناسبی برای دانشجویان خارجی فراهم کنند، از جمله این خدمات مسکن، راهنمایی تحصیلی و مشاوره، خدمات مهاجرتی و اعتماد و ارتباط بین دانشجو با سایر دانشجویان و استادان است. همچنین جذابیت تجربه تحصیل در خارج از کشور بستگی به محیط زندگی و فرهنگی دارد. بنابراین، ایجاد محیط زندگی مناسب به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم برای جذب دانشجویان خارجی باید در نظر گرفته شود.
	M4	با جذب دانشجو می‌توان در مسیر پیشرفت قرار گرفت، با شرکت در کنفرانس‌های آموزشی، فرصت‌های مطالعاتی، مأموریت‌های پژوهشی و دعوت از شخصیت‌های بین‌المللی و اینکه دانش خود را به جهان صادر کنیم و برعکس دانش‌پذیر باشیم.
	M5	به نظر من در راستای جذب دانشجوی خارجی ما می‌توانیم همکاری‌های علمی و پژوهشی داشته باشیم. دید و نگرش ما به سمت بین‌المللی شدن هم دانشگاه و هم برنامه درسی بین‌المللی باشد. برای جذب دانشجوی خارجی در واقع، دانشگاه چه از نظر دانشجو و استادان و چه از نظر برنامه درسی و بازاریابی علمی و پژوهشی نباید نگاه داخلی داشته باشد.
	M6	دانشگاه ورودی و خروجی‌هایی دارد که اگر بخواهیم جذب دانشجو را بررسی کنیم، باید این ورودی و خروجی‌ها را در نظر بگیریم. وقتی می‌گوییم جذب دانشجو، به معنای داشتن فرایندهایی برای افزایش جذب دانشجوی خارجی، امکان استفاده از استادان بین‌المللی، فرصت مطالعاتی برای استادان و انجام دادن پروژه‌های مشترک با یکدیگر است.
	M7	به نظر من مؤلفه‌های جذب شامل زیرساخت‌های متعددی از جمله خدمات رفاهی، خدمات خوابگاهی، غذا، تفریح، سرگرمی، کیفیت زندگی، هزینه‌ها و امکانات موجود است، اما مهم‌ترین ویژگی آن عوامل فرهنگی و اجتماعی است که باید به آن توجه جدی شود.
	M8	از عوامل مؤثر بر جذب دانشجو می‌توان به مواردی از قبیل همکاری‌های علمی، دعوت از استادان خارجی، جذب دانشجویان نخبه و انجام دادن تحقیقات مشترک با دانشگاه‌های برتر دنیا اشاره کرد.
	M9	به نظر من یکی از مؤلفه‌های جذب ارتباطات و تعاملات دانشجویان ایرانی با دانشجویان خارجی، تعامل و تولید پروژه‌های مشترک است.
	M10	جذب دانشجو باعث گردش نخبگان و مغزها می‌شود؛ یعنی اینکه با جذب دانشجویان به یک محیط تحصیلی و تحقیقاتی، افراد بااستعداد و نخبه از سراسر جهان در آنجا حضور پیدا می‌کنند. این باعث ایجاد یک محیط غنی از علم و فرهنگ و اندیشه می‌شود که می‌تواند به توسعه رشد و پیشرفت علمی و فناوری کمک کند. همچنین تبادل دانش و تجربیات بین این نخبگان و مغزها می‌تواند به توسعه محلی و جهانی کمک کند. آثار مثبتی بر روی تحصیلات، تحقیقات و صنعت داشته باشد.
	M11	یکی از مؤلفه‌های جذب دانشجو می‌تواند شهرت دانشگاه و سابقه آموزشی و جایگاه علمی آن و همچنین فرصت‌های شغلی پس از فارغ التحصیلی برای دانشجویان خارجی باشد.
	M12	به نظر من این دو مؤلفه بسیار حایز اهمیت است: یکی کیفیت آموزش، زیرا دانشجوی خارجی به دنبال دانشگاهی است که بتواند برایش آموزش عالی و فرصت‌های پژوهشی مناسبی را فراهم کند. دوم عوامل فرهنگی و اجتماعی است، زیرا برای آنان مهم است که کشور میزبان پذیرای فرهنگ و ارزش‌های متنوع باشد و آنان را در جوامع متنوع یادگیری قرار دهد.

سؤال ۲. الگوی جذب دانشجوی خارجی در برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت با هدف تقویت تبادل برنامه درسی از اعتبار لازم برخوردار است؟

برای بررسی اعتبار الگوی ارائه شده از روش معادلات ساختاری استفاده و برای این کار تحلیل عاملی تأییدی همه متغیرهای شناسایی شده ارزیابی شد. نتایج تحلیل عاملی تأییدی و شاخص‌های برازش مدل‌های به‌دست آمده نشان داد که موجبات علی سه مؤلفه جایگاه علمی دانشگاه، ارتباطات آکادمیک و اشتراک‌گذاری دانش دارد. راهبردهای جذب شامل چهار مؤلفه گسترش دانش بین‌المللی، محتوای بین‌المللی، هم‌اندیشی منطقه‌ای و برنامه درسی فراملی است. شرایط زمینه‌ای شامل چهار مؤلفه دانش زبان علمی، تعاملات اجتماعی، اشاعه و انتقال فرهنگ و تبلیغات رسانه‌ای است. عوامل مداخله‌گر شامل سه مؤلفه اقتصادی و تجاری، عوامل ساختاری، قوانین و سیاست‌هاست. پیامدهای جذب دانشجو شامل چهار مؤلفه تفاهم و صلح پایدار، اقتصاد دانشی، تربیت افراد بین‌المللی و توسعه علم و فناوری است که دارای بار عاملی و تأثیر معنادار بر سازه‌های مربوط هستند. در پایان نتایج تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم نشان می‌دهد که مؤلفه‌های شش‌گانه شناسایی شده دارای بار عاملی کافی برای جذب دانشجوی خارجی در برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت با هدف تقویت تبادل برنامه درسی است. همچنین شاخص‌های برازش الگو نشان می‌دهد که الگوی ارائه شده دارای برازش مطلوبی است.

یافته‌های استنباطی: در سطح یافته‌های استنباطی با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون رابطه زوجی متغیرها بررسی شد. با استفاده از آزمون T تک‌نمونه‌ای وضعیت و میانگین هر کدام از متغیرها بررسی شد. با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی روایی و پایایی پرسشنامه بررسی و مدل پژوهش با روش مدلسازی معادلات ساختاری به روش حداقل مجزوات جزئی آزمون شد. با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون همبستگی بین متغیرهای پژوهش بررسی شد (جدول ۷).

جدول ۷

ماتریس همبستگی پیرسون بین متغیرهای اصلی

متغیرها	شرایط علی	پدیده محوری	شرایط زمینه‌ای	شرایط مداخله‌گر	راهبردها	پیامدها
شرایط علی	۱					
پدیده محوری	۰/۵۶**	۱				
شرایط زمینه‌ای	۰/۵۶**	۰/۴۴**	۱			
شرایط مداخله‌گر	۰/۳۹**	۰/۴۲**	۰/۵۲**	۱		
راهبردها	۰/۶۲**	۰/۴۳**	۰/۵۵**	۰/۳۴**	۱	
پیامدها	۰/۶۱**	۰/۲۸**	۰/۳۶**	۰/۳۸**	۰/۵۷**	۱

توجه: * = $p \leq 0.05$ و ** = $p \leq 0.01$

نتایج جدول ۷ نشان داد که رابطه معناداری بین تمام متغیرها؛ یعنی شرایط علی، پدیده محوری، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر و راهبردها با متغیر وابسته پیامدها وجود دارد ($p < 0.05$). جهت رابطه‌ها مثبت و بیانگر این بود که افزایش هر کدام از متغیرهای شرایط علی، پدیده محوری، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر و راهبردها با افزایش میزان پیامدها همراه بود. بررسی شدت همبستگی‌ها نشان داد که قوی‌ترین همبستگی با پیامدها به ترتیب مربوط به متغیر شرایط علی با ضریب ۰/۶۱، متغیر راهبردها با ضریب ۰/۵۷، متغیر شرایط مداخله‌گر با ضریب ۰/۳۸، متغیر شرایط زمینه‌ای با ضریب ۰/۳۶ و متغیر پدیده محوری با ضریب ۰/۲۸ بود. یافته‌ها همچنین نشان داد که رابطه معناداری

بین شرایط علی، پدیده محوری، شرایط زمینه‌ای و شرایط مداخله‌گر با متغیر راهبردها وجود دارد ($p < 0/05$). جهت تمام روابط مثبت بود و نشان داد که افزایش میزان هرکدام از متغیرهای شرایط علی، پدیده محوری، شرایط زمینه‌ای و شرایط مداخله‌گر با افزایش میزان راهبردها همراه بود. قوی‌ترین همبستگی با راهبردها مربوط به شرایط علی با ضریب $0/62$ و شرایط زمینه‌ای با ضریب $0/55$ بود.

بررسی وضعیت و جایگاه متغیرها (آزمون T تک‌نمونه‌ای): برای مقایسه میانگین متغیرها با مقداری استاندارد یا مفروض از آزمون T تک‌نمونه‌ای استفاده شد. این آزمون زمانی استفاده می‌شود که میانگین نمونه با مقدار مفروض مقایسه شود. در این بخش میانگین نمونه با معیار ۳ مقایسه شد. دامنه نمرات از ۱ تا ۵ بود که نمره ۳ به معنای متوسط بود که چنانچه میانگین متغیری به‌طور معنادار بیشتر از ۳ باشد، نشان می‌دهد که آن متغیر وضعیت بالاتر از متوسط دارد. نتایج آزمون T تک‌نمونه‌ای در **جدول ۸** آمده است.

جدول ۸

آزمون T تک‌نمونه‌ای برای مقایسه میانگین متغیرهای پژوهش با مقدار متوسط

متغیر	معیار	میانگین	تفاوت میانگین	مقدار t	مقدار p	وضعیت
جایگاه علمی دانشگاه	۳	۳/۱۷	۰/۱۷	۳/۹۲	<0/001	بالاتر از متوسط
ارتباطات آکادمیک	۳	۳/۱۷	۰/۱۷	۳/۵۶	<0/001	بالاتر از متوسط
اشتراک‌گذاری دانشگاه	۳	۳/۱۴	۰/۱۴	۳/۰۹	0/002	بالاتر از متوسط
استادان شرایط علی (کل)	۳	۳/۱۶	۰/۱۶	۴/۳۸	<0/001	بالاتر از متوسط
جایگاه علمی دانشگاه	۳	۳/۶۳	۰/۶۳	۱۴/۳۷	<0/001	بالاتر از متوسط
ارتباطات آکادمیک	۳	۳/۲۵	۰/۲۵	۴/۰۸	<0/001	بالاتر از متوسط
اشتراک‌گذاری دانشگاه	۳	۳/۵۲	۰/۵۲	۸/۷۱	<0/001	بالاتر از متوسط
دانشجو شرایط علی (کل)	۳	۳/۴۸	۰/۴۸	۱۰/۵۷	<0/001	بالاتر از متوسط
جذب دانشجوی خارجی	۳	۳/۱۱	۰/۱۱	۱/۹۴	0/053	متوسط
استادان پدیده محوری (کل)	۳	۳/۱۱	۰/۱۱	۱/۹۴	0/053	متوسط
جذب دانشجوی خارجی	۳	۳/۴۳	۰/۴۳	۷/۷۰	<0/001	بالاتر از متوسط
دانشجو پدیده محوری (کل)	۳	۳/۴۳	۰/۴۳	۷/۷۰	<0/001	بالاتر از متوسط
دانش زبان علمی	۳	۲/۹۶	-۰/۰۴	-۰/۷۱۲	0/۴۷۷	متوسط
تبلیغات رسانه‌ای	۳	۳/۰۶	۰/۰۶	۱/۱۷	0/۲۴۵	متوسط
اشاعه و انتقال فرهنگ	۳	۳/۱۹	۰/۱۹	۳/۵۷	<0/001	بالاتر از متوسط
استادان شرایط زمینه‌ای (کل)	۳	۳/۰۷	۰/۰۷	۱/۵۱	0/۱۳۱	متوسط
دانش زبان علمی	۳	۳/۴۸	۰/۴۸	۷/۱۸	<0/001	بالاتر از متوسط
تبلیغات رسانه‌ای	۳	۳/۳۹	۰/۳۹	۷/۱۲	<0/001	بالاتر از متوسط
اشاعه و انتقال فرهنگ	۳	۳/۴۷	۰/۴۷	۹/۳۱	<0/001	بالاتر از متوسط
دانشجو شرایط زمینه‌ای (کل)	۳	۳/۴۵	۰/۴۵	۹/۱۰	<0/001	بالاتر از متوسط
اقتصادی و تجاری	۳	۳/۲۸	۰/۲۸	۴/۲۵	<0/001	بالاتر از متوسط
عوامل ساختاری	۳	۳/۲۹	۰/۲۹	۵/۴۲	<0/001	بالاتر از متوسط
قوانین و سیاست‌ها	۳	۳/۳۵	۰/۳۵	۶/۸۷	<0/001	بالاتر از متوسط
استادان شرایط مداخله‌گر (کل)	۳	۳/۳۱	۰/۳۱	۶/۸۳	<0/001	بالاتر از متوسط
اقتصادی و تجاری	۳	۳/۶۵	۰/۶۵	۱۰/۸۲	<0/001	بالاتر از متوسط
عوامل ساختاری	۳	۳/۵۴	۰/۵۴	۹/۷۸	<0/001	بالاتر از متوسط
قوانین و سیاست‌ها	۳	۳/۴۹	۰/۴۹	۸/۴۰	<0/001	بالاتر از متوسط
دانشجو شرایط مداخله‌گر (کل)	۳	۳/۵۵	۰/۵۵	۱۲/۷۲	<0/001	بالاتر از متوسط
گسترش دانش بین‌المللی	۳	۳/۲۷	۰/۲۷	۴/۹۹	<0/001	بالاتر از متوسط

محتوای بین‌المللی	۳	۳/۳۲	۰/۳۲	۶/۶۲	<۰/۰۰۱	بالاتر از متوسط
هم‌اندیشی منطقه‌ای	۳	۳/۲۴	۰/۲۴	۵/۲۲	<۰/۰۰۱	بالاتر از متوسط
برنامه درسی فراملی	۳	۳/۲۲	۰/۲۲	۴/۷۲	<۰/۰۰۱	بالاتر از متوسط
استادان راهبردها (کل)	۳	۳/۲۷	۰/۲۷	۷/۵۳	<۰/۰۰۱	بالاتر از متوسط
گسترش دانش بین‌المللی	۳	۳/۵۱	۰/۵۱	۸/۶۱	<۰/۰۰۱	بالاتر از متوسط
محتوای بین‌المللی	۳	۳/۵۴	۰/۵۴	۱۰/۵۴	<۰/۰۰۱	بالاتر از متوسط
هم‌اندیشی منطقه‌ای	۳	۳/۵۱	۰/۵۱	۹/۰۶	<۰/۰۰۱	بالاتر از متوسط
برنامه درسی فراملی	۳	۳/۶۲	۰/۶۲	۱۲/۲۲	<۰/۰۰۱	بالاتر از متوسط
دانشجو راهبردها (کل)	۳	۳/۵۴	۰/۵۴	۱۲/۲۹	<۰/۰۰۱	بالاتر از متوسط
تفاهم و صلح پایدار	۳	۳/۲۱	۰/۲۱	۴/۰۹	<۰/۰۰۱	بالاتر از متوسط
اقتصاد دانشی	۳	۳/۳۹	۰/۳۹	۷/۶۳	<۰/۰۰۱	بالاتر از متوسط
تربیت افراد بین‌المللی	۳	۳/۶۲	۰/۶۲	۱۰/۴۹	<۰/۰۰۱	بالاتر از متوسط
توسعه علم و فناوری	۳	۳/۵۴	۰/۵۴	۱۰/۵۸	<۰/۰۰۱	بالاتر از متوسط
استادان پیامدها (کل)	۳	۳/۴۳	۰/۴۳	۱۰/۳۱	<۰/۰۰۱	بالاتر از متوسط
تفاهم و صلح پایدار	۳	۳/۴۸	۰/۴۸	۹/۱۴	<۰/۰۰۱	بالاتر از متوسط
اقتصاد دانشی	۳	۳/۵۸	۰/۵۸	۱۰/۸۰	<۰/۰۰۱	بالاتر از متوسط
تربیت افراد بین‌المللی	۳	۳/۶۶	۰/۶۶	۱۱/۲۶	<۰/۰۰۱	بالاتر از متوسط
توسعه علم و فناوری	۳	۳/۷۷	۰/۷۷	۱۴/۸۴	<۰/۰۰۱	بالاتر از متوسط
دانشجو پیامدها (کل)	۳	۳/۶۲	۰/۶۲	۱۴/۸۴	<۰/۰۰۱	بالاتر از متوسط

نتایج جدول ۸ نشان داد که میانگین دو متغیر پدیده محوری و شرایط زمینه‌ای در محدوده متوسط است ($p > 0.05$). سطح معناداری آزمون آماری بیشتر از مقدار 0.05 بود و نشان داد که میانگین دو متغیر پدیده محوری و شرایط زمینه‌ای مقدار متوسطی بود. در میان مؤلفه‌ها نیز دو مؤلفه دانش زبان علمی و تبلیغات رسانه‌ای میانگین متوسطی داشتند ($p > 0.05$). یافته‌ها نشان داد که میانگین چهار متغیر شرایط علمی، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها به‌طور معنادار بیشتر از متوسط ۳ بود ($p < 0.05$). همچنین چهار متغیر شرایط علمی، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها وضعیتی بالاتر از متوسط داشتند. بالاترین میانگین نیز مربوط به پیامدها با میانگین $3/43$ بود. میانگین تمام مؤلفه‌های این چهار متغیر نیز بالاتر از متوسط بود ($p < 0.05$).

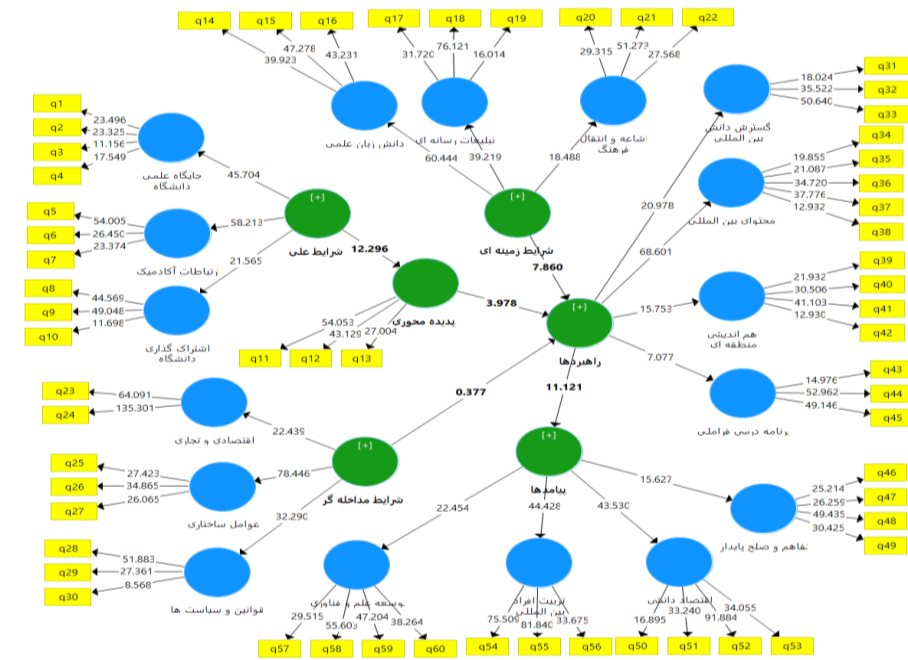
آزمون مدل اندازه‌گیری (تحلیل عاملی تأییدی): از روش تحلیل عاملی تأییدی به‌منظور بررسی روایی پرسشنامه با بهره‌گیری از شاخص‌های بار عاملی و روایی همگرا استفاده و پایایی پرسشنامه با استفاده از آزمون‌های آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی ارزیابی شد. در این پژوهش حداقل مقدار بار عاملی برای تأیید روایی سؤالات، مقدار حداقل 0.40 در نظر گرفته شد. برای ارزیابی پایایی پرسشنامه‌ها از روش آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی استفاده شد که پایایی زمانی تأیید می‌شود که مقدار آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی بیشتر از 0.70 باشد. برای بررسی روایی همگرا از شاخص میانگین واریانس استخراج شده (AVE) استفاده شد. چون پرسشنامه محقق ساخته بود و حجم نمونه نیز مقدار بزرگی نبود، مقدار 0.40 به‌عنوان حداقل مقدار روایی همگرا تعیین و پذیرفته شد، البته به شرط تأیید سایر شاخص‌های روایی و پایایی (بار عاملی، پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ).

آزمون مدل اصلی پژوهش: مدل مفهومی پژوهش با استفاده از روش مدلیابی معادلات ساختاری به روش حداقل مجزورات جزئی (PLS) آزمون شد. نرم‌افزار استفاده شده Smart PLS بود. شکل ۱ مدل تجربی در حالت مقدار t یا معناداری و شکل ۲ مدل تجربی در حالت ضرایب استاندارد است.

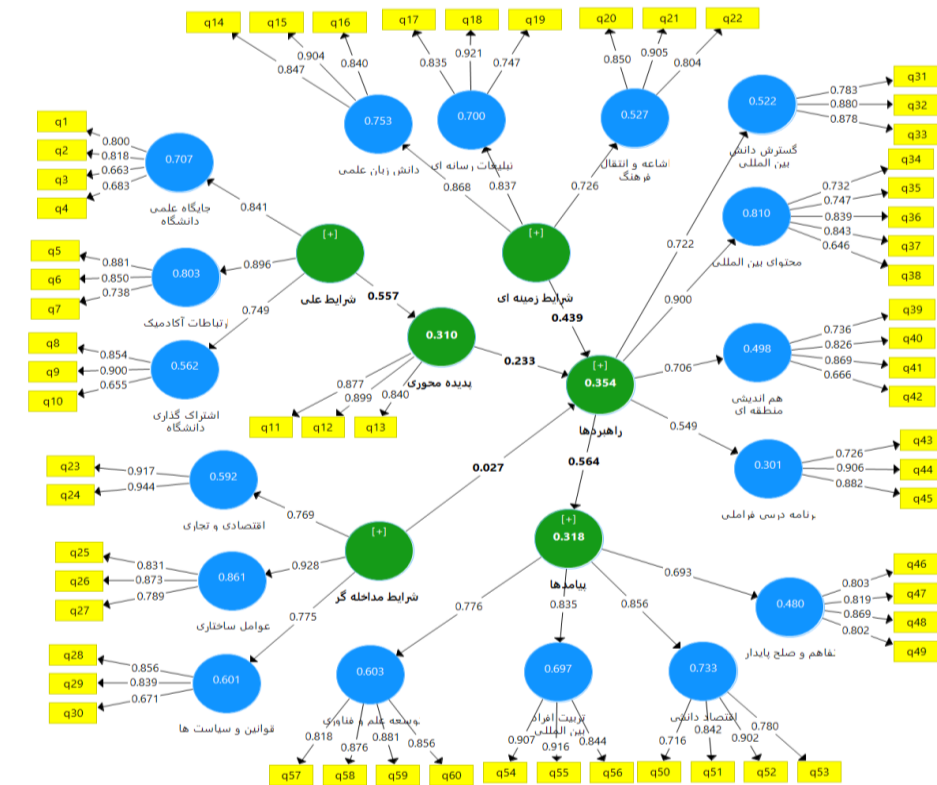
شکل ۱

مدل پژوهش در حالت مقدار t (معناداری روابط)

شکل ۲

مدل پژوهش در حالت ضرایب مسیر استاندارد

شکل ۱ مدل تجربی در حالت مقدار t است. از نظر آماری چنانچه قدر مطلق این آماره بیشتر از $1/96$ شود، به معنای تأیید رابطه در سطح اطمینان حداقل ۹۵ درصد است ($p < 0/05$). بجز تأثیر شرایط مداخله‌گر بر راهبردها که تأیید نشد، چهار رابطه دیگر در مدل تأیید شد.

شکل ۲ مدل در حالت ضرایب استاندارد است. قوی‌ترین تأثیر در مدل مربوط به تأثیر راهبردها بر پیامدها با ضریب $0/56$ و بعد از آن مربوط به تأثیر شرایط علی بر پدیده محوری با ضریب $0/56$ بود. مطابق یافته‌ها متغیرهای پیش‌بین یا مستقل توانستند $35/4$ درصد از واریانس راهبردها و $31/8$ درصد از واریانس پیامدها را تبیین کنند.

بررسی برازش مدل: در **جدول ۹** شاخص‌های برازش مدل ارائه شده است. شاخص NFI یا شاخص برازش هنجار شده چنانچه بیشتر از $0/90$ شود، نشان‌دهنده برازش قابل قبول است و شاخص $SRMR$ یا ریشه میانگین مربعات باقیمانده استاندارد چنانچه کمتر از $0/08$ شود، نشان از برازش قابل قبول مدل دارد و چنانچه بین $0/08$ تا 1 شود، بیانگر برازش متوسط است (Ghasemi, 2012). ارزیابی بخش ساختاری مدل با دو شاخص برازش اعتبار افزونگی و ضریب تعیین انجام شد. برای ارزشیابی مدل ساختاری از ضریب Q^2 (Stone-Geisser criterion) استفاده می‌شود که به آن اعتبار افزونگی یا $CV-Redundancy$ می‌گویند. در خصوص شدت قدرت پیش‌بینی مدل درباره سازه‌های درونزا مقادیر $0/02$ ، $0/15$ و $0/35$ به ترتیب به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای شاخص افزونگی معرفی شده است. معیار ضروری برای سنجش مدل ساختاری، ضریب تعیین (R^2) متغیرهای مکنون درونزاست. چین (۱۹۸۸) مقادیر ضریب تعیین $0/67$ ، $0/33$ و $0/19$ در مدل مسیر PLS را به ترتیب قابل توجه، متوسط و ضعیف توصیف می‌کند (Davari & Rezazadeh, 2012).

جدول ۹

شاخص‌های برازش مدل پژوهش

متغیر وابسته	ضریب تعیین (R^2)	شاخص اعتبار افزونگی (Q^2)	شاخص برازش هنجار شده (NFI)	ریشه میانگین مربعات باقیمانده استاندارد ($SRMR$)
راهبردها (استادان)	۰/۳۵	۰/۱۱	۰/۹۲	۷۲٪
راهبردها (دانشجو)	۰/۶۰	۰/۲۲		
پیامد (استادان)	۰/۳۲	۰/۱۳	۰/۹۴	۶۸٪
پیامد (دانشجو)	۰/۵۵	۰/۱۹		

مطابق **جدول ۹** مقدار شاخص برازش هنجار شده (NFI) برابر با $0/92$ به دست آمد که بیشتر از معیار $0/90$ بود که نشان از برازش مناسب مدل تجربی داشت. شاخص برازش میانگین مربعات باقیمانده استاندارد برابر با $0/072$ بود و چون کمتر از $0/08$ بود، برازش مدل از نظر شاخص $SRMR$ مقدار مناسب و مورد تأیید بود. مقدار شاخص افزونگی برای راهبردها برابر با $0/11$ و برای پیامدها برابر با $0/13$ بود که نزدیک به معیار متوسط؛ یعنی $0/15$ بود که نشان از برازش تقریباً متوسط بخش ساختاری مدل داشت. ضریب تعیین برای متغیر راهبردها برابر با $0/35$ و برای پیامدها برابر با $0/32$ بود که در محدوده متوسط؛ یعنی $0/33$ بود و نشان‌دهنده قدرت تبیین متوسط و البته، قابل قبول مدل بود. بر این اساس، متغیرهای پیش‌بین مدل توانستند 35 درصد از تغییرات راهبردها و 32 درصد از تغییرات پیامدها را تبیین کنند. در مجموع، بررسی شاخص‌های برازش نشان داد که مدل تجربی برازش تقریباً مناسب و مورد تأیید است و داده‌ها و اطلاعات به دست آمده با مدل مفهومی مطابقت دارند و برازندگی مدل را تأیید کردند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف طراحی الگوی جذب دانشجویان خارجی در برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت با هدف تقویت تبادل برنامه درسی دانشگاه‌های کشور با دانشگاه‌های خارجی صورت گرفت. جذب دانشجویان خارجی در گذشته از یک بعد وسیله تحکیم سلطه قدرت‌های غربی بود و امروزه نیز یکی از سیاست‌های راهبردی کشورهای توسعه‌یافته در جهت حفظ و گسترش مرزهای ژئوپلیتیکی خود و جذب دانشجویان بین‌الملل به‌واسطه سیاستگذاری تسهیلی است و کشورهای در حال توسعه‌ای چون ترکیه و کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس نیز به‌خوبی از آن الگو برداری کرده‌اند (Einollahi Masoom, 2023). یافته‌های پژوهش نشان داد که ۶۰ شاخص و ۱۸ مؤلفه جذب دانشجوی خارجی با هدف تقویت تبادل برنامه درسی دانشگاه‌های کشور با دانشگاه‌های خارجی شامل جایگاه علمی دانشگاه، ارتباطات آکادمیک، اشتراک‌گذاری دانش، دانش زبان علمی، تعاملات اجتماعی، اشاعه و انتقال فرهنگ، تبلیغات رسانه‌ای، اقتصادی و تجاری، عوامل ساختاری، قوانین و سیاست‌ها، گسترش دانش بین‌المللی، محتوای بین‌المللی، هم‌اندیشی منطقه‌ای، برنامه درسی فراملی، تفاهم و صلح پایدار، اقتصاد دانشی، تربیت افراد بین‌المللی و توسعه علم و فناوری است. این یافته‌ها با قسمتی از نتایج پژوهش برخی از محققان دیگر همسو است. نتایج پژوهش پروین و همکاران (Parvin et al., 2021) نشان داد که زیرساخت‌های نامناسب فرهنگی، مسائل سیاسی، امنیتی و اطلاعاتی، اعتبار نداشتن مدارک تحصیلی دانشگاهی، مناسب نبودن محتوای آموزشی برای دانشجویان بین‌المللی و ضعف مدیریتی و ساختاری، مسائل و مشکلات اداری دانشگاه‌هاست. نتایج پژوهش اصغری (Asghari, 2020) نشان داد که چالش آکادمیک، سازگاری فرهنگی، موانع زبانی و چالش امنیت شغلی به‌عنوان تم‌های اصلی و اثرگذار در تحقق اهداف برنامه تحرک بین‌المللی دانشجویان به داخل نیازمند توجه بیشتر برنامه‌ریزان و مدیران دانشگاهی به‌منظور اصلاح و بهبود است. نتایج پژوهش جلیوند و همکاران (Jalilvand et al., 2019) حاکی از آن بود که معیارهای حداقلی جذب دانشجوی خارجی شامل حیطه‌های علمی، آموزشی و عمومی است. یافته‌های فاضلی یزد و همکاران (Fazli Yazd et al., 2018) نشان داد که موانع آموزشی، موانع فرهنگی و اجتماعی، موانع اقتصادی، موانع سیاسی و موانع ساختاری/مدیریتی قابل دسته‌بندی است. یافته‌های امینی مشهدی و محمدزاده (Amini Mashhadi & Mohammadzadeh, 2014) حاکی از ارائه بورسیه‌های تحصیلی از سوی نهادهای دولتی و دانشگاه‌ها مانند ارائه بورسیه‌های تحصیلی و اجازه کار به دانشجویان خارجی در پردیس دانشگاه به‌صورت نیمه‌وقت در خارج از دانشگاه‌ها بود. در پژوهش منصوری گرگر و همکاران (Mansouri Gorgor et al., 2015) مهم‌ترین یافته‌ها حکایت از آن داشت که باید میان جهانی‌شدن و بین‌المللی کردن برنامه‌های درسی تمایز قایل شد و اثرهای واقعی تحولات ناشی از جهانی‌شدن و بین‌المللی کردن برنامه درسی باید مد نظر متخصصان و البته، برنامه‌ریزان درسی قرار گیرد. نتایج پژوهش لائورتی و همکاران (Laureti et al., 2022) نشان داد که سیاست‌های مهاجرتی دولت و برنامه‌ریزی آموزشی با کیفیت و همچنین جذب استعدادهاى خارجی و غیربومی از عوامل اصلی جذب دانشجوی دکتري خارجی در اروپاست. نتایج پژوهش مارینکو (Marineko, 2021) نشان داد که دانشجویان بین‌المللی در خواندن، نوشتن، گوش‌دادن و صحبت‌کردن در زمینه‌های دانشگاهی خود به زبان انگلیسی مشکل دارند و این می‌تواند منبع سردرگمی و اضطراب باشد. یافته‌های پژوهش اکوچارد و فوترینگهام (Ecochard & Fotheringham, 2017) حاکی از آن بود که دانشجویان بین‌المللی مشکلات سازگاری تحصیلی و اجتماعی و فرهنگی (استرس فرهنگی و شوک فرهنگی) دارند. نتایج پژوهش رامیرو و کلودیا (Ramiro & Claudia, 2022) نشان داد که راهبردهای آموزشی، ویژگی‌های یادگیرندگان، استانداردهای متون برنامه درسی، ابزار و وسایل انتقال آموزش، ارزیابی‌های آموزشی و درسی و نقش برنامه درسی مهم است. یافته‌های پژوهش جیمز و همکاران (James et al., 2013) نشان داد که اهمیت محتوا می‌تواند برای مواجهه با نیازهای کلاس درس اصلاح و تفسیر شود و به همان اندازه ریشه در زمینه‌های فرهنگی، جغرافیایی و اجتماعی - اقتصادی داشته باشد که معلمان تدریس می‌کنند. گفتنی

است که جذب دانشجوی خارجی علاوه بر تقویت تعاملات بین‌المللی، به تحقق اهداف مهمی مانند ارتقای کیفیت آموزش، افزایش درآمد و پیشرفت علمی و فناوریانه کشور کمک شایانی می‌کند. ارتباط نزدیک با جوامع بین‌المللی موجب ارتقا و شهرت دانشگاه‌ها و کشور در دایره نظام علمی دنیا می‌شود و با تحقق تفاهمنامه‌های بین‌المللی شاهد رشد و گسترش مراکز آموزشی و به تبع آن کشور خواهیم شد و به اهمیت جذب دانشجویان بین‌المللی بیشتر پی خواهیم برد. نتایج این پژوهش می‌تواند مفید و سازنده باشد، زیرا مدیران در محیط پرتلاطم امروزی نیازمند قابلیت‌هایی هستند که این صفات به سازمان‌های آموزشی کمک می‌کند تا تغییرات، تحولات و چالش‌های اثرگذار بر جذب دانشجوی خارجی را شناسایی و از آن برای بهبود ارتقای جذب دانشجویان خارجی استفاده کنند.

پیشنهادها

پیشنهادهای سیاستی

۱. دانشگاه‌ها برای جذب دانشجویان خارجی لازم است در زمینه توسعه ارتباطات بین‌المللی دانشگاهی در حوزه برنامه درسی گام بردارند تا شاهد پیامدهای اقتصاد دانشی به جای اقتصاد نفتی باشیم.
۲. مدیران و سیاستگذاران کشور در نمایشگاه‌های جذب دانشجو و فعالیت این مؤسسات حضور مؤثری داشته باشند که می‌تواند معرفی بهتری از دانشگاه‌های ایرانی و تبادل برنامه درسی در سطح دنیا باشد.

پیشنهادهای کاربردی

۱. برنامه‌ریزی‌های مناسب برای تبادل برنامه درسی با دانشگاه‌های خارج شامل پیش‌بینی و فراهم کردن پروژه‌ها و پژوهش‌های مشترک و تهیه الگوهای آموزشی برای تهیه محتوای آنلاین.
۲. برگزاری همایش‌ها و کنگره‌های بین‌المللی به منظور آماده‌سازی برای مبادلات مشترک علمی، پژوهشی و به‌ویژه جذب دانشجویان خارجی.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

References

- Abbasi, Z. (2019). Examining the status of internationalization components of the higher education curriculum based on the needs of the global community and providing efficient strategies in Mazandaran University.
- Akbar Pouran, S. (2021). *Cultural and social compatibility of international students from experience in other countries*. Policy Research Institute of Sharif University of Technology.
- Amini Mashhadi, S., & Mohammadzadeh, H. (2014). Improving foreign students' recruitment in Iran with the consideration of Canadian policies and experiences. The 6th International Conference of the Higher Education Association of Iran,
- Anouk, J. A., & Ngoako, J. M. (2021). A Systematic Review and Conceptual Model of International Student Mobility Decision-Making. *Social Inclusion, Open Access Journal*, 9(1). <https://doi.org/10.17645/si.v9i1.3769>
- Asghari, F. (2020). International student mobility program and analysis of international students' challenges in Iran. *Iran Higher Education Scientific Research Quarterly*, 13(2). <https://doi.org/20.1001.1.20088000.1400.13.2.3.9>
- Becker, R., & Kolte, P. (2012). *International student recruitment: Policies and developments in selected countries*. Nuffic. <https://research.utwente.nl/en/publications/international-student-recruitment-policies-and-developments-in-se>
- Börjesson, M. (2017). The Global space of international students in 2010. *Journal of Ethnic*. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.1300228>
- Bozbay, Z., Baghirov, F., Zhang, Y., Rasli, A., & Karakasoglu, M. (2020). International students' service quality evaluations towards Turkish universities. *Quality Assurance in Education*, 28(3), 151-164. <https://doi.org/10.1108/QAE-06-2019-0061>
- Carnoy, M. (1999). *Globalizational reform: what planners need to know*. UNESCO: International for Educational Planning. <http://cpp.amu.edu.pl/pdf/Carnoy.pdf>

- Davari, A., & Rezazadeh, A. (2012). *Modeling Structural Equations with PLS Software*. Tehran: Jihad Academic Publishing Organization.
- Douglas, D. (2001). Language for specific purposes assessment criteria: where do they come from? *View all authors and affiliations*, 18(2), 171-185. <https://doi.org/10.1191/026553201678777068>
- Ecochard, S., & Fotheringham, J. (2017). International students' unique challenges: Why understanding international transitions to higher education matters. *JPAAP*, 5(2), 80-100. <https://doi.org/10.14297/jpaap.v5i2.261>
- Einollahi Masoom, B. (2023). Attracting and educating international students in Iranian universities: Pathology, introductions and requirements. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 30(4), 1-19. <https://doi.org/10.61838/KMAN.IRPHE.30.4.1>
- Fathi Vajargah, K., Arefi, M., & Zamanimanesh, H. (2011). Investigating the barriers to accepting foreign students in universities and higher education institutions. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 17(4), 65-80.
- Fathi Vajargah, K., & Momeni Mahmoudi, H. (2007). Examining the role of factors affecting the participation of faculty members in university curriculum planning. *Iran's Higher Education*, 1(1), 139-165.
- Fazli Yazd, H., Zamani, A., & Pouratshi, M. (2018). Recruiting international students in Iran's higher education system and the challenges ahead. *Rehiyafat*, 29(74), 77-90. <https://doi.org/20.1001.1.10272690.1398.29.74.7.7>
- Ghasemi, V. (2012). *Structural equation modeling in social research using Amos Graphics*. Tehran: Sociologists.
- Hakimzadeh, R. (2009). Globalization, internationalization of higher education and interdisciplinary curricula. *Quarterly Journal of Interdisciplinary Studies in Humanities*, 2(4). <https://doi.org/10.7508/isih.2010.08.001>
- Hallaj Dehghani, A., Fathi Vajargah, K., Khosravi, A., & Poushineh, K. (2019). Presenting a desirable model for attracting foreign students to Islamic Azad University. *Quarterly Journal of Higher Education Curriculum Studies*, 10(20), 7-39.
- Icef. (2019). *International students generate global economic impact of US\$300 billion*. <https://monitor.icef.com/2019/08/international-students-generate-global-economic-impact-of-us300-billion/>
- Jalilvand, H., Abdi, M., & Shahidi, M. (2019). Determining the criteria for attracting foreign students in universities of medical sciences from the point of view of professors. *Iranian Journal of Education in Medical Sciences*, 20, 194-204. <http://ijme.mui.ac.ir/article-1-5049-fa.html>
- Jimes, C., Weiss, S., & Keep, R. (2013). Addressing the Local in localization case study of open textbook adoption by three south african teachers. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 17(2), 73-86. <https://doi.org/10.24059/olj.v17i2.359>
- Jonas, D., Thanh Tam, N. H., & Thi, A. D. (2018). *Long walk to knowledge: On the determinants of higher education mobility to Europe*. <https://www.kinoborderinitiative.org/education-a-major-reason-for-migration/>
- Khorasani, A., Panahi, M., & Ghanbari, R. (2020). Evaluating the quality of services of Iranian universities from the perspective of international students, case study of Shahid Beheshti University. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 27(4), 55-82. <https://doi.org/10.52547/irphe.27.4.55>
- Laureti, L., Costantiello, A., Matarrese, M., & Leogrande, A. (2022). *Foreign doctorate student in Europe*. SSRN4032975
- Mahram, B. (2008). The place of electronic education from the perspective of different curriculum approaches. Abstract of the articles of the educational technology conference in the era of information and communication, Shahid Chamran University of Ahvaz.
- Mansouri Gorgor, R., Salehi, A., & Abbasi, E. (2015). Features of the curriculum in the era of globalization and internationalization of the curriculum. *Quarterly Research in Curriculum Planning*, 13(5).
- Marineko, O. (2021). Assistance and Support Provided to International Students by University Teachers International. *Journal of Research in Education and Science*, 7(3), 580-592. <https://doi.org/10.46328/ijres.1551>
- Mehr Mohammadi, M. (2012). *Curriculum theories*. Tehran: Samt Publications.
- Nakhoda, K., Hosseini, M., Mohammadkhani, K., & Ghorchian, N. (2019). Explaining the factors affecting the satisfaction of foreign students with medical universities: a qualitative study. *Journal of Education Development in Medical Sciences*, 12(36), 16-24.
- Nguyen, T. H. (2021). Higher education in business: a model for International students choice. *Business Process Management Journal*. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/bpmj-11-2020-0516/full/html>
- Ornstein, A. C., & Hunkins, F. P. (2009). *Curriculum: Foundations, Principles, and Issues*. <https://library.wur.nl/WebQuery/titel/1647553>
- Parvin, E., Ghiashi Nadoshan, S., Khorsandi Taskoh, A., & Zakir Salehi, G. (2021). Challenges of recruiting international students: an experience for Iranian universities (analysis of past researches). *Scientific Quarterly Journal of Marine Science Education*. <https://doi.org/10.22034/RMT2023.543793.2056>
- Pilvar, F., Rahman Seresht, H., Sharifzadeh, F., & Salehi Sedqiani, J. (2019). Policy-making model for attracting international students in Iran, Public Policy-making in Management (Public Administration Mission). 10(33), 67-83.
- Ramiro, G., & Claudia, A. (2022). Internationalization of the curriculum with a connectivism approach. *Procedia Computer Science*, 172, 412-420. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2020.05.092>
- Singh, J., & Kaur, N. (2021). Academic Resilience among International Students: Lived Experiences of Postgraduate International Students in Malaysia. *Asia Pacific Education Review*, 22(1), 129-138. <https://doi.org/10.1007/s12564-020-09657-7>
- Taggart, P. (2003). The populist turn in the politics of the new Europe. In *Unspecified* (pp. 20). <http://aei.pitt.edu/id/eprint/2962>